

Rapport 33

Evolutie in temperament tijdens het eerste levensjaar en het verschil bij jongens en meisjes

Onderzoeker: V. Van Cauwenberge

Promotor: Prof. dr. J. R. Wiersema,

Copromotor: Prof. dr. K. Hoppenbrouwers, Prof. dr. K. Van Leeuwen, Prof. dr. A. Desoete

Samenvatting

Temperament beschrijft de verschillen tussen kinderen in de manier waarop ze reageren op de omgeving. Klassiek worden er drie onderliggende factoren onderscheiden in temperament namelijk Surgency / Extraversie, Negatief affect en zelfregulatie (in het eerste levensjaar wordt deze factor Oriëntatie / Regulatie genoemd). Surgency / Extraversie geeft de mate aan waarin kinderen reageren met positieve emoties terwijl Negatief affect ik kaart brengt hoe sterk kinderen reageren met negatieve emoties. Beide factoren omvatten de automatische reacties van kinderen op prikkels. Zelfregulatie staat voor de controle van gedrag, aandacht en emotionele reacties. Aangezien baby's nog niet in staat zijn om vrijwillig hun reacties te reguleren, krijgen ze hulp van buitenaf, wat duidelijk te zien is in de factor Oriëntatie / Regulatie. In de literatuur zijn verbanden aangetoond tussen temperament en de verdere ontwikkeling van kinderen, zowel in adaptieve als in maladaptieve zin. Zo blijkt temperament samen te hangen met externaliserende problemen zoals gedragsstoornissen en ADHD, internaliserende problemen zoals angst en depressie, en autismspectrumstoornissen. Deze samenhang wordt uitgebreid besproken in een SWVG Feiten & Cijfers rond temperament. Omwille van die samenhang is er veel aandacht voor temperament, ook bij heel jonge kinderen. In deze studie werd het temperament onderzocht bij baby's in Vlaanderen. Temperament werd bevraagd aan de ouders op drie momenten tijdens het eerste levensjaar (kort na de geboorte, rond de leeftijd van 8 maand en rond de leeftijd van 12 maand) aan de hand van de Infant Behavior Questionnaire Revised. Deze metingen bleken een goede interne consistentie te tonen. De resultaten geven een eerste beeld van het temperament van Vlaamse baby's. Over het algemeen zijn er heel wat verschillen tussen baby's wat betreft hun temperament. Er worden echter weinig verschillen gevonden tussen jongens en meisjes. Op 2 maand scoren meisjes hoger op Surgency / Extraversie en op 8 maand krijgen ze hogere scores op angst. Jongens scoren op 12 maand hoger op Surgency / Extraversie. Naast de verschillen tussen kinderen werd

ook stil gestaan bij de evolutie van temperament. Temperament verandert tijdens het eerste levensjaar. Zo konden we een stijging observeren voor Surgency / Extraversie en een U-vormig verloop voor Negatief affect en Oriëntatie / Regulatie. Naast deze veranderingen in temperament over alle kinderen heen is er ook stabiliteit op te merken in de relatieve ordening van de kinderen. De scores van de factoren op de verschillende meetmomenten hangen significant samen. De resultaten van deze studie liggen grotendeels in lijn met eerder internationaal onderzoek. Het is echter de eerste keer dat het temperament in Vlaanderen wordt opgevolgd bij jonge kinderen. Uit onze studie kunnen we concluderen dat het mogelijk is om temperament te meten op zo'n jonge leeftijd met de gebruikte instrumenten. Vooraleer we temperament in de praktijk kunnen hanteren als een predictor voor later functioneren, zal het belangrijk zijn om het onderzoek uit te breiden en daarbij ook te gaan kijken naar omgevingsfactoren die hun invloed hebben op temperament en op de link tussen temperament en latere ontwikkeling. Een belangrijke variabele hierbij is opvoeding. Inzichten uit verder onderzoek kunnen een basis vormen voor preventief werk bijvoorbeeld onder de vorm van opvoedingsondersteuning.